

ANONİM ŞİRKETLERDE HİSSE REHİNİ

GİRİŞ

Anonim şirketlerde hisse üzerinde kurulması planlanan rehin hakkı, hak üzerinde kurulacak bir rehin hakkı niteliğinde olacaktır. Bu çalışmada, anonim şirketler açısından hisse rehni konusu Türk Ticaret Kanunu (bundan sonra “TTK”) ve Türk Medeni Kanunu (bundan sonra “TMK”) kapsamında değerlendirilmiştir.

1. REHİN

Rehin, uygulamada borçlu tarafın borcunu ifa etmemesi (yerine getirmemesi), kısmen ya da kötü ifa etmesi hallerinde, alacaklıya rehin hakkına konu değeri paraya çevirerek, alacağını tahsil yetkisi veren sınırlı bir ayni haktır. Bunun yanında, rehne konu hak ya da malın paraya çevrilebilecek olması, borçlu taraf üzerinde ifaya (borcunu yerine getirmeye) zorlayıcı yönde bir baskı aracı da olmaktadır.

2. ANONİM ŞİRKETLER AÇISINDAN HİSSE REHİNİ

2.1. TTK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

Anonim şirketlerde hisse üzerinde kurulacak rehin hakkı “hak üzerinde kurulmuş bir rehin hakkı” niteliğinde olup; rehin konusu olan hisse, **hisse sahipliği hakkını** temsil etmektedir. Dolayısıyla hisse üzerinde rehin tesis edildiğinde, rehin hisse sahipliği hakları üzerinde kurulmuş olacaktır.

Ancak önemle belirtmek gerekir ki, burada rehnedilen haklar; genel kurula katılma ve oy hakkı gibi paraya çevrilebilir nitelikte olmayan, katılma haklarıyla aydınlatıcı ve koruyucu nitelikteki hisse sahipliği hakları değil; kar payı, tasfiye payına katılma gibi, mal varlığına ilişkin hisse sahipliği haklarıdır. Malvarlığına ilişkin haklar da yalnızca rehnin paraya çevrilmesi sırasında önem kazanmaktadır. Örneğin; rehin alacaklısı, alacağın vadesi gelmedikçe, kar hakkı üzerinde hiçbir istemde bulunamayacaktır.

TTK ile getirilen önemli yeniliklerden biri; anonim şirketlere kendi hisselerini kural olarak rehin mahiyetinde kabul edebilme olanağının tanınmış olmasıdır.

TTK'nın 379/2. maddesine göre, anonim şirketin kendi hisselerini iktisap etmesi veya rehin olarak kabul edebilmesi için, şirket genel kurulunun bu hususta yönetim kurulunu yetkilendirmiş olması gerekmektedir. Söz konusu yetki kararı en çok 5 yıl süreli olup, şirketin kendi hisselerinin iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesinin ilk koşulu, iktisaba ve rehne

konu olan hisselerin miktarının, şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin onda biri veya bunun altında bir miktarda olmasıdır.

Bu koşullara ek olarak, iktisap edilecek hisselerin bedelleri düştükten sonra, kalan şirket net aktifinin en az veya çıkarılmış sermaye ile kanun veya esas sözleşmeye göre dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olması ve hisse senedi bedellerinin tümünün ödenmiş olması gerekmektedir.

Konuya ilişkin olarak genel kurulun, yönetim kurulunu yetkilendirme şartının bir istinası bulunmaktadır. Bu da; bir şirketin kendi hisselerini, *yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmanın söz konusu olduğu hallerde*, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirme kararı olmadan da iktisap edebileceği öngörülmüştür.

TTK'nın 647. maddesi de; mülkiyet veya sınırlı bir aynı hak kurulması amacıyla kıymetli evrakın devri için her halde senet üzerindeki zilyetliğin (burada zilyetlik; hisse senedini elinde tutma, bulundurma anlamındadır.) devrinin şart olduğuna işaret etmektedir. Burada belirtmek gerekir ki; hisse senetleri rehlin kurulması amacıyla rehin alacaklısına teslim edildiğinde, rehin alacaklısı da bu hisse senetlerini iyi niyetli üçüncü bir kişiye devretmişse, hisse senetlerinin sahibi olan kişi, mülkiyet hakkını iyi niyetli üçüncü kişiye karşı ileri süremeyecektir. Hisse senetlerinin üzerine, bunların rehinli olduklarının yazılması halinde hisse senetlerini iktisap eden kişi iyi niyet iddiasında bulunamayacaktır.

2.2. TMK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

TMK kapsamında hamiline yazılı anonim şirket hisse senetlerinin rehni, hamiline yazılı kıymetli evrakın rehnine ilişkin TMK 956/1. maddesine göre yapılmaktadır. Buna göre, hamiline yazılı senetlerin rehni için senetlerin, rehin alacaklısına teslim edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, hamiline yazılı anonim şirket hisse senetlerinin rehni için senet zilyetliğinin (burada zilyetlik; hisse senedini elinde tutma, bulundurma anlamındadır.) geçirilmesi gerekli ve yeterlidir. Buna ek olarak, senetler, zilyetliğin geçirilmesine ilaveten yapılacak ciro ya da yazılı devir beyanıyla da rehnedilebilir.

Zilyetliğin geçirilmesi gerekli ve yeterli olduğu için başka herhangi şekli bir işlem yapılmasına gerek yoktur. Bunun yanında, taraflar arasında yazılı bir sözleşme yapılması ya da rehin kaydının senet üzerine yazılması **rehnin ispatı** açısından önem arz etmektedir. Çünkü hamiline yazılı hisse senetleri, üzerlerinde rehin kaydı yer almadan rehin alana devredilir ve rehin alan da bu senetleri iyiniyetli üçüncü bir kişiye devrederse, rehin veren mülkiyet hakkını üçüncü kişiye karşı ileri süremez. Ancak hamiline yazılı yazılı hisse senetleri üzerinde rehin kaydı yer alırsa, üçüncü kişiler iyi niyet iddiasında bulunamayacaktır.

Hamiline yazılı hisse senedi üzerinde rehin hakkı kurulabilmesi için rehin verenin bu işlemi yapmaya yetkili olması da şarttır. Ayrıca, rehin alacaklısının iyi niyetli olması şartıyla, tasarruf yetkisine sahip olmayan üçüncü kişiden kazanacağı rehin hakkı da korunacaktır. Bununla

birlikte, hamiline yazılı hisse senetlerinin rehninde, hisse senedi hak sahibinin elinden rızası olmaksızın çıkmış olsa bile, iyiniyetli rehin alanın bu iktisabı korunacaktır.

Nama yazılı hisselerin rehninde ise TMK'nın 955. ve 956/2. maddeleri gündeme gelmektedir.

Hisseler senede bağlanmamışsa, rehin yazılı rehin sözleşmesi ile birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekle uyulması gerekmektedir. Onun için yazılı bir rehin sözleşmesi, rehni kurar.

Hisseler senede bağlanmışsa, rehlin kurulması birkaç yoldan biri seçilerek yapılacaktır. Bunlardan ilki; rehnin, rehin senedi ile kurulmasıdır. Rehin beyanını içeren yazılı bir rehin sözleşmesi düzenlenmesi ve burada borç belgesini oluşturan nama yazılı senetlerin üzerlerinde hiçbir işlem yapılmaksızın rehin alacaklısına teslimi gerekmektedir. Diğer yol; nama yazılı senetlerin devir beyanı ile rehnedilmesidir. Rehin beyanı senede veya ayrı bir kağıda yazılabilmektedir. Beyanın ayrıca rehin veren tarafından imzalanması da gerekmektedir. Rehin ayrı bir kağıda yazılmış ise, yukarıda anlatılan ilk yol uygulanarak, rehin kurulmuş olacaktır.

Yapılan rehin işleminin geçerli olması için pay defterine kaydedilmesi, alacaklının menfaatinin olduğu durumlarda önem arz etmektedir. Bu sebeple rehin, pay defterine kaydedilir.

Hakların bu şekilde rehni, rehinli alacaklıya rehin konusunu paraya çevirme yetkisi vermektedir.

Av. Emine Sömek

Legal Hukuk Bürosu